

men som, siden dette Forslag første Gang fremkom, er bleven bragt paa en ganske anden Fod. Naar der skulde være Tale om nu at give en Lov, maatte den dog tage Allet det i Betragtning, der ligger mellem den Tid og nu. Den maatte have Bestemmelser for de Forhold, der have udviklet sig ifølge Loven af 19de Februar 1861. Man kan gjerne sige, at denne Lov er uheldig, men vi maae dog huske paa, at den er bleven til for 7 Aar siden, og at den dengang er bleven til under Medvirkning af dem, som have været Vædere af denne Sag i den Tro, at det var et stort Fremskridt, man gjorde, og at dens Paabud paa mange Steder vilde have meget betydelig Indvirkning paa Forholdet mellem Gier og Bruger. Dette kan man ikke saaledes gaæde hen paa een Gang at slette ud, uden at tage noget Hensyn dertil. Der maa, naar der skal gives en Lov af den Art som den foreliggende, idemindste tages et ganske væsentligt Hensyn dertil, og jeg vil tilføje, at jeg betragter Klaringen af dette Mellemværende mellem Bruger og Gier for at være blevet overordentlig meget vanskeliggjort ved, at Loven af 19de Februar er kommen imellem. Det, der før havde været ganske anderledes let at komme ud over, naar man kunde trække en Streg over mange Forhold, lader sig nu ikke saaledes afgjøre paa een Gang, fordi man selv har skabt et Mellemled, som man ikke uden Videre kan ignorere, efterat Rigsdagen selv har skabt det.

J. N. Hansen: Det er kun ugjerne, at jeg tager Ordet nu, men jeg kan ikke godt frasalbe det, efter hvad der er fremkommet, siden jeg sidst talte. Jeg er uenig med den ærede Taler, som nu satte sig, naar han har meent, at man vilde gjøre Ende paa Fæstevæsenet ved frivillige Salg og Kjøb; dette tror jeg ikke vil være muligt. Det er min Mening, at, efterhaanden som Fæstegodsset formindskes, ville de frivillige Kjøb og Salg mere og mere standse, og der vil blive et Quantum Jord tilbage, som ikke kan forsvinde ad anden Veie, end at der til Slutningen

gives en Tvangsløv for at gjøre Ende paa Forholdet. Med Hensyn til Dommen over Loven af 19de Februar 1861 skal jeg bemærke, at det er ganske vist, at det Gode, som man har faaet af denne Lov, ikke har svaret til Forventningerne. Jeg skal dog gjøre opmærksom paa et Par Punkter dert, som man synes at overse. Først Loven af 19de Februar kom ud, hørte vi baade udenfor Rigsdagen og meget ofte i Rigsdagen den Paastand, at man vilde kunne hæve Fæstebaandet, at man vilde kunne udslutte den Tvang, der laa i Fæsteholdet, men at det vilde være et Indgreb i Godsæernes Eendomsret, dersom man vilde skærpe Fæsteloven. Denne Paastand blev fremsat skarpt og bestemt fra flere Sider, men ved denne Lov havde man faaet Overbevisningen om, at den lovgivende Magt ikke deelte denne Betragtning, og Godsæerne havde herved faaet at see, at den lovgivende Magt gik ud fra, at Fæstelovgivning kunde skærpes og udvikles, naar Tidens Retning fordrede det, at Fæstelovgivning ikke var slaaet saaledes fast, at man ikke kunde indføre nye Indskrænkninger, og at den lovgivende Magt ansaae sig ikke blot berettiget, men ogsaa forpligtet til, naar Forholdene forandrede sig, at gjøre Indskrænkninger i Fæsteforholdene. Det var et stort Gode at overbevise Godsæerne derom paa en saa praktisk Maade som den at give en Lov, der indførte nye Indskrænkninger med Hensyn til Fæsteforholdet for Godsæernes Vedkommende. Dernæst maa jeg ogsaa bede lagt Mærke til, at man, naar man taler om den Bestemmelse i Loven, at Godsæeren frit kan disponere over den 10de Gaard, naar han har solgt de 9, synes at overse, at dette kun gælder, naar han har solgt de 9 til Fæsterne eller deres Børn. For den Tid saae man jo flere Godsæiere begynde at sælge til Fremmede; naar en Gaard blev fæstetidig, bemærkede man, at flere Godsæiere oversaae Hensynet til Fæsternes Arvinger og solgte Gaarden til Fremmede, til Avlskarle, Forvaltere eller Andre, som de saaledes uden Videre vilde bringe ind i steds. Man var da bange for, at denne Udvikling skulde blive